

**СТАРТОВА АБО СИГНАЛЬНО-ШУМОВА ЗБРОЯ:
КОНСТРУКТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕЗАКОННОЇ ПЕРЕРОБКИ
В КОНТЕКСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО
ТА КРИМІНОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕНЬ**

Ткаченко А. О., Ткаченко П. І.

ВСТУП

На сьогоднішній день у власності громадян України перебуває чи не мала кількість зареєстрованої зброї, яка використовується, зокрема для самозахисту, мисливства, спортивних заходів, колекціонування та інших мистецтв. За різними даними Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС України) «на руках» у громадян України наразі перебуває близько 910 тисяч одиниць легальної вогнепальної зброї. Кількість нелегальної правоохоронці оцінюють у 5 мільйонів одиниць. Варто зауважити, що ці відомості наведено до початку російської збройної агресії. Зараз до нелегальної зброї, яка напевно збільшилася в рази, додаються вибухові речовини і пристрої, гранати, автоматична зброя. За статистичними даними МВС України, найбільший пік придбання цивільної зброї в Україні припадає саме на 2014 рік, на час розпаду російської агресії. Але пік потоку нелегальної зброї напевно ще й близько не досягнутий¹.

**1. Теоретико-правові та кримінально-правові аспекти
актуальної проблеми незаконної переробки стартової
або сигнально-шумової зброї**

Статистичні дані наведені Офісом Генерального прокурора України свідчать про наступне, а саме у 2021 році всього обліковано 720 кримінальних правопорушень учинених із використанням зброї та боєприпасів з них 300 з використанням вогнепальної зброї, 200 холодної зброї, 99 газової та пневматичної зброї та 20 вибухових речовин відповідно².

При цьому у 2022 році обліковано трохи більше 7 000 кримінальних правопорушень учинених із використанням зброї та боєприпасів із них

¹ Цивільний обіг зброї в Україні. Правове регулювання, історія і перспективи, міжнародний досвід. Київ. *ВД «Професіонал»*, 2022.

² Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Офіс Генерального прокурора. Режим доступу: [https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=215627]. (Дата звернення 12.03.2024).

1929 з використанням вогнепальної зброї, 242 холодної зброї, 117 газової та пневматичної зброї та 31 вибухових речовин³.

Водночас у 2023 році правоохоронцями обліковано 30 915 кримінальних правопорушень учинених із використанням зброї та боєприпасів з них 1867 із використанням вогнепальної зброї, 310 холодної зброї, 165 газової та пневматичної зброї, 63 вибухових речовин та 28 510 боєприпасів⁴.

Відповідно до звіту про результати роботи Національної поліції України у 2022 році кількість виявлених кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним поводженням зі зброєю, боєприпасами та вибуховими речовинами зросла на 13%. Водночас правоохоронці фіксують суттєве зростання кількості зброї та боєприпасів у цивільного населення. При цьому у протидії найбільш актуальним протиправним діянням правоохоронцями визначено саме протидію кримінальним правопорушенням, пов'язаним з незаконним обігом зброї, боєприпасів та вибухових речовин, а також розкриття злочинів, учинених з використанням зброї та вибухівки⁵.

На протязі тривалого періоду за часів Незалежності України на правничій арені тривають дискусії щодо законодавчого врегулювання питання цивільного обігу зброї. Водночас сьогодні нормативно-правове регулювання обігу зброї визначається наступним підзаконним актом, а саме Інструкцією про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена Наказом Міністерства внутрішніх справ України № 622 від 21.08.1998 року⁶.

³ Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Офіс Генерального прокурора. Режим доступу: [https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=225262]. (Дата звернення 12.03.2024).

⁴ Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Офіс Генерального прокурора. Режим доступу: [https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=241804]. (Дата звернення 12.03.2024).

⁵ Кабінет Міністрів України, *Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2022 році*. Урядовий портал. Режим доступу: [https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2022/Zvit_police_2022.pdf]. (Дата звернення 12.03.2024).

⁶ Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21.08.1998 № 622. Режим доступу: [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#A145Text>]. (Дата звернення 12.03.2024).

Стартова зброя або в народі сигнально-шумова, чи не найпопулярніший пристрій для відстрілу холостих патронів, котрий на сьогоднішній день перебуває у вільному доступі та продається на прилавках спеціалізованих магазинів, зокрема туристичного та спортивно-тактичного напрямку. У наукових колах нерідко можна зустріти дискусії на кшталт визначення термінології стартова зброя та охолощена зброя, однак звертаючись за тлумаченням до законодавця варто врахувати, що охолощена зброя – це пристрої, виготовлені шляхом спеціального пристосування конструкції стрілецької вогнепальної зброї до стрільби лише холостими патронами, з яких неможливо зробити постріл снарядом, що має достатню вражаючу здатність⁷. Водночас, стартова зброя – це пристрої, які не мали стрілецької вогнепальної конструкції та були виготовлені від початку з метою відстрілу холостих патронів.

На нашу думку, загроза обігу стартової зброї значно вища за обіг вогнепальної адже саме стартові пістолети мають можливість придбати особи, які досягли 18-річного віку, нерідко такі пристрої потрапляють до рук й взагалі неповнолітніх осіб. Практиці відомі випадки, коли стартову зброю використовували особи у 16-річному віці з метою збуту такої у переробленому вигляді та інколи для хизування у колі однолітків, що в подальшому мало в край негативні наслідки, у тому числі й в аспекті суспільної безпеки.

Саме так у Дніпропетровській області, неповнолітня особа за невстановлених обставин придбала сигнально-шумовий пістолет калібру 9 мм Р.А.К., промислового способу виготовлення, який почала зберігати за місцем свого проживання. Перебуваючи за місцем свого проживання у неповнолітнього виник злочинний умисел, направлений на незаконну переробку сигнально-шумового пістолету у вогнепальну зброю. Реалізуючи злочинний умисел, направлений на незаконну переробку сигнально-шумового пістолету у вогнепальну зброю, усвідомлюючи заборону вільного обігу вогнепальної зброї, не маючи дозволу на її виготовлення, в порушення вимог законодавства, діючи умисно, тобто, усвідомлюючи суспільно-небезпечний характер своїх дій, юнак відшукав металеві предмети: болт, гайки, дріль, молоток, після чого за допомогою ручних інструментів та вказаних металевих предметів, шляхом видалення захисних елементів з каналу ствола, здійснив незаконну переробку сигнально-шумового пістолету на короткоствольну гладкоствольну вогнепальну зброю.

⁷ Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21.08.1998 № 622. Режим доступу: [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#A145Text>]. (Дата звернення 12.03.2024).

Умисні дії неповнолітнього кваліфіковані за ч. 1 ст. 263-1 КК України, як такі, що виразилися у незаконній переробці вогнепальної зброї.

Продовжуючи свою злочинну діяльність, у неповнолітнього виник злочинний умисел, направлений на незаконне зберігання, переробленого сигнально-шумового пістолету за місцем свого проживання. Реалізуючи вказаний злочинний умисел, діючи з прямим умислом, усвідомлюючи протиправність своїх дій, без передбаченого законом дозволу юнак розпочав незаконно зберігати перероблений пістолет. В подальшому, з метою отримання злочинного прибутку шляхом збуту переробленого пристрою на вогнепальну зброю неповнолітній розмістив оголошення у Всесвітній мережі «Інтернет» на окремому інформаційному майданчику про продаж (збут) переробленого сигнально-шумового пістолету і надалі під час листування з іншою особою, яка відкликалаь на його оголошення, останній надав номер банківської картки з метою отримання завдатку у розмірі 200 гривень від замовника. В подальшому неповнолітній з метою збуту переробленого сигнально-шумового пістолету помістив останній до картонної коробки та прибув до відділення пошти, тобто незаконно переніс вогнепальну зброю, після чого оформив відправку вказаної коробки із короткоствольною гладкоствольною вогнепальною зброєю. Наступного дня особа-замовник прийшов до поштового відділення та отримав вказану коробку, в якій знаходився перероблений сигнально-шумовий пістолет, який належить до короткоствольної гладкоствольної вогнепальної зброї оплативши за нього суму у розмірі 10 000 гривень.

Таким чином, неповнолітній, незаконно збув перероблений сигнально-шумовий пістолет. Умисні дії юнака кваліфіковані за ч. 1 ст. 263 КК України, як такі, що виразилися у незаконному носінні, зберіганні та збуту вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської) без передбаченого законом дозволу.

Продовжуючи свою злочинну діяльність, хлопчина повторно, за нестановлених обставин придбав сигнально-шумовий пістолет марки «STALKER 2914-UK» калібру 9 мм Р.А., який почав зберігати за місцем свого проживання. Перебуваючи за місцем свого проживання у неповнолітнього виник злочинний умисел, направлений на незаконну переробку сигнально-шумового пістолету у вогнепальну зброю. Реалізуючи злочинний умисел, усвідомлюючи заборону вільного обігу вогнепальної зброї, не маючи дозволу на її виготовлення, діючи умисно, тобто, усвідомлюючи суспільно-небезпечний характер своїх дій, повторно, відшукав металеві предмети: болт, гайки, дріль, молоток, після чого за допомогою ручних інструментів та вказаних металевих предметів шляхом видалення захисного елемента з каналу ствола, що перешкоджає проведенню пострілів з даного пістолету жорстким металевим снарядом, здійснив незаконну переробку сигнального пістолету на гладкоствольну короткоствольну вогнепальну зброю, яка є самозарядним переробленим пістолетом. Умисні дії юнака кваліфіковані за ч. 2 ст. 263-1 КК України, як такі, що виразилися у незаконній

переробці вогнепальної зброї, вчиненій повторно. В подальшому з метою незаконного отримання прибутку шляхом розміщення оголошення збув перероблений пістолет. Продовжуючи свою протиправну діяльність, в цьому ж році ще придбав дві одиниці стартових пістолетів, після чого здійснив незаконну переробку та в подальшому збув вищезгаданим шляхом.

З огляду на викладене, суд прийшов до висновку про повну доведеність вини обвинуваченого та правильної кваліфікації його умисних дій за ч. 1 ст. 263 КК України, як такі, що виразилися у незаконному носінні, зберіганні та збуту вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської) без передбаченого законом дозволу, за ч. 1 ст. 263-1 КК України, як такі, що виразилися у незаконній переробці вогнепальної зброї та за ч. 2 ст. 263-1 КК України, як такі, що виразилися у незаконній переробці вогнепальної зброї вчиненій повторно⁸

2. Кримінальна відповідальність за незаконну переробку стартової або сигнально-шумової зброї

Щодо кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю. Так, чинним Кримінальним кодексом України встановлено кримінальну відповідальність з незаконне виготовлення, переробку чи ремонт вогнепальної зброї або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв, яку закріплено в санкції статті 263-1 КК України. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами створює потенційно небезпечну ситуацію для суспільства з кількох причин. По-перше, це може призвести до безпосередньої загрози життю та безпеці людей, оскільки такі предмети можуть бути використані для скоєння насильства, терористичних актів або інших злочинів. По-друге, це створює небезпеку для громадського порядку і безпеки, оскільки незаконне зберігання чи використання зброї може сприяти зростанню злочинності та загрози боротьбі зі злочинністю.

Відповідно до статистичних даних наведених Офісом Генерального прокурора України протягом 2021 року всього обліковано 4 067 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 263 КК України та 132 злочини, відповідальність за які передбачена ст. 263-1 КК України. При цьому у 2022 році правоохоронцями виявлено 4 735 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 263 КК України та 113 кримінальних правопорушень, відповідальність за які передбачена ст. 263-1 КК України. У 2023 році органами прокуратури обліковано 5 582 кримінальних правопорушення, передбачених ст. 263 КК України та 163 кри-

⁸ Вирок Амур-Нижньодніпровського районного суду міста Дніпропетровська від 20 липня 2023 року у справі № 199/5667/23 по обвинуваченню у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 263, ч. 1 ст. 263-1 та ч. 2 ст. 263-1 КК України. Режим доступу: [<https://reyestr.court.gov.ua/Review/113512783>]. (Дата звернення 12.03.2024).

мінальних правопорушення, за ознаками передбачених ст. 263-1 КК України^{9,10,11}.

Відповідно до пункту 4 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» пневматична зброя, сигнальні, стартові, будівельні, газові пістолети (револьвери), пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями снарядами несмертельної дії, ракетниці, а також вибухові пакети й інші імітаційно-піротехнічні та освітлювальні засоби, що не містять у собі вибухових речовин і сумішей, не можуть бути віднесені до предмета злочинів, відповідальність за які настає за статтями 262, 263 КК України¹².

Водночас, досліджуючи кримінально-правові аспекти статті 263-1 КК України варто зауважити, що пунктом 13 Постанови під незаконним виготовленням холодної, вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв потрібно розуміти умисні, вчинені без передбаченого законом дозволу дії щодо їх створення чи перероблення, унаслідок чого вони набувають відповідних характерних властивостей¹³.

Таким чином, протиправними діями можливо визначити такі, що спрямовані в першу чергу на переробку стартового пістолету у зброю, яка придатна до стрільби та ураження цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння металюного заряду) та мають

⁹ Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Офіс Генерального прокурора. Режим доступу: [https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=215627]. (Дата звернення 12.03.2024).

¹⁰ Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Офіс Генерального прокурора. Режим доступу: [https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=225262]. (Дата звернення 12.03.2024).

¹¹ Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Офіс Генерального прокурора. Режим доступу: [https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=241804]. (Дата звернення 12.03.2024).

¹² *Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами:* Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 26.04.2002. (Дата звернення 12.03.2024).

¹³ *Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами:* Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 26.04.2002. (Дата звернення 12.03.2024).

достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що перебуває на визначеній відстані.

На сьогоднішній день, значним попитом користуються пристрої моделей «PM», «G 19C», «G17», «Mod.92», «F29», «X1», «84FS», «Eagle», які в свою чергу за своїми зовнішніми ознаками є схожими копіями відомих вогнепальних пістолетів. Такі моделі стартових пістолетів звичайно споряджені ціликом, мушкою, мають запобіжник, ствол виготовлений частіше зі сталі та оснащений сталюю втулкою, кількість зарядів не перевищує п'ятнадцяти, вага до одного кілограму. Деякі моделі, наприкладі «Mod.92» мають автоматичний режим, яким свого часу був оснащений модернізований екземпляр італійського пістолету «Beretta 92». Суспільна небезпека переробки стартового пістолету схожої моделі значно вища ніж звичайного адже унаслідок переробки можливе здійснення автоматичної стрільби чергами.

Водночас, варто зауважити, що пунктом 8.12 Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затвердженої Наказом Міністерства внутрішніх справ України № 622 від 21.08.1998 року унормовано, що конструкція пристроїв, зокрема пістолетів, револьверів, які конструктивно призначені виключно для відстрілу патронів несмертельної дії повинна забезпечувати неможливість здійснення пострілів в автоматичному режимі чергами.

Таким чином, враховуючи визначену законодавством заборону легалізації пристроїв призначених для відстрілу патронів несмертельної дії в автоматичному режимі чергами доходимо попереднього висновку, що переробка стартового пістолету із вбудованою функцією автоматичного режиму відстрілу холостих патронів у вогнепальну зброю становить значно високий рівень суспільної небезпеки.

3. Судова практика в справах пов'язаних із незаконною переробкою стартової або сигнально-шумової зброї

Наводимо приклади судової практики, а саме у травні 2018 року особа у невстановленому місці придбала три сигнальних пістолети. Маючи умисел на незаконну переробку вказаних вище сигнальних пістолетів шляхом надання їм властивостей вогнепальної зброї, з метою подальшого їх збуту, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, особа, перебуваючи за місцем реєстрації, а саме у квартирі, умисно, незаконно, без отримання будь-якого дозволу на переробку вогнепальної зброї, здійснила переробку вказаних пристроїв.

Згідно з висновком експерта короткоствольний гладкоствольний пістолет, перероблений саморобним способом з сигнального пістолета є вогнепальною зброєю. Конструкція пістолета дозволяє здійснювати

постріли способом роздільного заряджання з використанням в якості ініціюючого складу сигнальних (шумових) патронів калібру 9 мм Р.А.Кналл, а в якості снаряда куль сферичної форми, діаметром, який дорівнює діаметру каналу ствола. При проведенні пострілів методом роздільного заряджання забезпечується достатня вражаюча дія вистріляних з нього снарядів (куль).

Окрім того, вищезгадана особа, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, діючи із корисливих мотивів, переслідуючи злочинний умисел, спрямований на незаконне носіння та збут вогнепальної зброї, перенесла із квартири до ділянки місцевості одного з районів в поліетиленовому пакеті три чорні футляри з трьома пістолетами, які остання попередньо незаконно переробила, надавши їм властивостей вогнепальної зброї.

В цей же день, особа, перебуваючи на ділянці місцевості, розташованій поблизу будинку, під час проведення щодо нього негласної слідчої (розшукової) дії, а саме контролю за вчиненням злочину у формі оперативної закупки, незаконно збув іншій особі три пістолети, які заздалегідь переробив, надавши їм властивостей вогнепальної зброї.

Дії обвинуваченого належить кваліфікувати за ч. 1 ст. 263 КК України, за ознаками носіння та збуту вогнепальної зброї без передбаченого законом дозволу та ч. 1 ст. 263-1 КК України, за ознаками незаконної переробки вогнепальної зброї¹⁴.

У Волинській області особа, реалізуючи умисел спрямований на незаконну переробку вогнепальної зброї, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій проти громадської безпеки, в порушення вимог законодавства, з метою зміни технічних характеристик наявного у власності стартового пістолета, при невстановлених даті, часі та обставинах, шляхом внесення конструктивних змін (заміни ствола з патронником та заглушенням газопровідного отвору), чим здійснив його переробку на короткоствольну гладкоствольну нестандартну вогнепальну зброю, придатну для стрільби. Разом з тим, з метою виготовлення бойових припасів саморобним способом шляхом спорядження капсулів, металевих зарядів та еластичних куль діаметром 9,1 мм., промислового способу виготовлення до відстріляних гільз патронів калібру 9 мм. Р.А промислового способу виготовлення, незаконно виготовив 50 пістолетних патронів калібру 9 мм., що відносяться до боєприпасів та придатні для стрільби.

В подальшому вищевказана особа, порушуючи вимоги чинного законодавства, в другій половині вересня 2022 року, точної дати та часу не встановлено, незаконно зберігав при собі та незаконно приніс до

¹⁴ Вирок Саксаганського районного суду міста Кривого Рогу Дніпропетровської області від 09 квітня 2021 року у справі № 214/5778/18 по обвинуваченню у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 263 та ч. 1 ст. 263-1 КК України. Режим доступу: [<https://reestr.court.gov.ua/Review/96149539>]. (Дата звернення 12.03.2024).

відділення поштового зв'язку, перероблений із стартового пістолета, що являється короткоствольною гладкоствольною нестандартною вогнепальною зброєю, придатною для стрільби та 50 саморобних пістолетних патронів калібру 9 мм., що являються боєприпасами та придатні для стрільби, звідки, з корисливих спонукань, шляхом пересилки, збув іншій особі, за що від останньої отримав грошову винагороду в сумі 11 000 гривень.

Окрім цього, повторно, реалізуючи умисел спрямований на незаконну переробку вогнепальної зброї, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій проти громадської безпеки, з метою зміни технічних характеристик наявного у власності стартового пістолета, калібру 9 мм. Р.А.К., шляхом монтування додаткової зворотної пружини, розточення чашечки затвора та патронника, заміни штатного ствола калібру 9 мм Р.А.К. на нарізний ствол, вніс конструктивні зміни у будову пістолета, тим самим переробивши його на короткоствольну нарізну вогнепальну зброю, придатну для стрільби.

В подальшому, незаконно зберігав при собі та незаконно приніс до поштового відділення, перероблений із стартового пістолета калібру 9 мм Р.А.К., що являється короткоствольною нарізною вогнепальною зброєю, придатною для стрільби та збув іншій особі, за що від останньої отримав грошову винагороду в сумі 18 000 гривень.

Умисні дії останнього кваліфіковано за ч. 1 ст. 263-1, як незаконна переробка вогнепальної зброї та незаконне виготовлення бойових припасів; за ч. 2 ст. 263-1, як незаконна переробка вогнепальної зброї, вчинена повторно та за ч. 1 ст. 263 КК України, як носіння, зберігання та збут вогнепальної зброї і бойових припасів без передбаченого законом дозволу¹⁵.

Отже, зважаючи на вищевикладене можливо дійти по переднього висновку та зауважити, що в більшості зафіксованих випадків вчинення злочину, передбаченого ст. 263-1 КК України таке кримінальне правопорушення учиняється у формі незаконної переробки стартового пістолету у вогнепальну зброю. Таким чином, проблема вільного обігу стартових пістолетів повинна бути врегульована із урахуванням криміногенних тенденцій та стратегій боротьби зі злочинністю.

4. Пропозиції щодо мінімізації фактів протиправної діяльності та негативних наслідків

З метою запобігання незаконній переробці стартових пістолетів у вогнепальну зброю на законодавчому рівні пропонується обмежити вільний обіг стартових та/або сигнально-шумових пістолетів, які на сьогоднішній день доступні в будь-якому спеціалізованому магазині

¹⁵ Вирок Ковельського міськрайонного суду Волинської області від 18 вересня 2023 року у справі № 159/5337/22 по обвинуваченню у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 263, ч. 1 ст. 263-1 та ч. 2 ст. 263-1 КК України. Режим доступу: [<https://reyestr.court.gov.ua/Review/113512783>]. (Дата звернення 12.03.2024). Re

туристичного або військового спорядження. Так, пропонується внести зміни до ліцензійних умов провадження господарської діяльності пов'язаної із продажем зброї не військового призначення, додавши в перелік пристроїв, які доступні до продажу сигнально-шумові та стартові пістолети, визначивши їх конструкцію згідно вимог Інструкції затвердженої Наказом МВС України № 622 від 21.08.1998 року.

Окрім цього, пропонується запровадження електронного обліку стартових та сигнально-шумових пристроїв для відстрілу холостих патронів, введення обов'язкової реєстрації, проходження експертно-криміналістичного та судово-балістичного дослідження з метою отримання висновку для подальшого подання такого до органу дозвільної системи.

Разом з цим, вважаємо за доцільне, шляхом внесення належних змін до відповідних законодавчих актів, встановити вікову категорію громадян від 21-року, які набувають право на придбання стартових пістолетів з обов'язковим його обліком в дозвільній системі та періодичною перевіркою стану аналогічно встановленою для інших видів вогнепальної зброї.

Обмеження щодо продажу сигнальних пістолетів можуть варіюватися залежно від країни та її законодавства. Однак, багато країн мають законодавчі норми, які регулюють продаж, володіння та використання сигнальних пістолетів з метою забезпечення громадської безпеки. Деякі країни можуть забороняти їх продаж або використання в певних контекстах, особливо якщо це може створити загрозу громадській безпеці.

Так, наприклад, у багатьох країнах Європейського Союзу існують строгі правила щодо володіння та використання сигнальних пістолетів. У Сполучених Штатах також існують штатні закони, які регулюють збройний контроль, що може включати обмеження на продаж та використання стартових та сигнально-шумових пістолетів.

Країни можуть також мати різні вимоги щодо отримання ліцензій чи дозволів для володіння або використання стартових пістолетів. У країнах з високим рівнем злочинності або з історією використання зброї для вчинення протиправних дій, обмеження на продаж сигнальних пістолетів може бути особливо суворим.

Водночас, одним із способів запобігання можливо запропонувати саме зниження коефіцієнту запасу міцності окремих конструктивних деталей таких як затворна рама, ударник, бойок, шептало та інші. Крім того, доцільним буде зменшення міцності ствола та патронника, як за рахунок товщини стінок, так і за рахунок якості металів.

При згоранні заряду пороху у стволі зброї виникає великий тиск до декілька сотень атмосфер. Враховуючи практичну експлуатацію зброї, товщина стінок ствола розраховується з таким запасом міцності, щоб вона змогла витримати тиск газів значно більше нормального. Наприклад: максимальний тиск газів у стволі гвинтівки взірця 1891 – 1930 pp. становить 3200 кг/см; у малокаліберної гвинтівки 1300 кг/см, а

у стволі револьвера взірця 1895 р. – 1100 кг/см¹⁶. Під час пострілу стінки ствола розширюються, оскільки відбувається опір тиску газів. Міцність ствола розраховується так, щоб метал зазнавав тільки пружні деформації розширення: під час тиску газів – розширювався, а після закінчення тиску газів – приймав свої початкові розміри. Якщо тиск у стволі буде перевищувати величину на яку розрахована міцність ствола (5500 кг/см), то відбудеться остаточна деформація: ствол буде роздутим або його розірве. А отже, пропонується замість металів, з яких виготовляють стволи та патронники сучасної зброї, використовувати метали з меншими фізико-механічними властивостями. Значення коефіцієнту запасу міцності обирається із врахуванням положень ДСТУ. До таких металів, які мають менший коефіцієнт запасу міцності, та з яких можливо виготовлювати стволи та патронники газової зброї належать алюмінієві та магнієві сплави¹⁷. Використання бойових набоїв у зброї, що виготовлена із зазначених матеріалів, спричинить її остаточну деформацію та виключить можливість та доцільність перероблення зброї.

Також доцільним буде визнати предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 263-1 КК України не лише будь-яку вогнепальну зброю, а й пристрої для відстрілу холостих патронів, тобто стартові та сигнально-шумові пістолети, автомати, тощо.

Зважаючи на високий рівень суспільної небезпеки вчинення вищевказаного злочину, кількісні показники поширення останнього, диспозицію частини 1 статті 263-1 КК України пропонується після слів «вогнепальної зброї» доповнити словами «стартових, сигнально-шумових пістолетів призначених для відстрілу холостих патронів», а також в абзаци другому частини 1 статті 263-1 КК України слова «караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років» замінити словами «караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років».

Таким чином, пропонується, частину 1 статті 263-1 КК України викласти в такій редакції: «незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї, стартових, сигнально-шумових пістолетів призначених для відстрілу холостих патронів або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв – караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років».

¹⁶ Майстренко М.М. Кримінологічна характеристика та попередження органами внутрішніх справ злочинів проти громадської безпеки, предметами яких є зброя, бойові припаси та вибухові речовини: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук: 12.00.08 / М.М. Майстренко; МВС України; Львівський державний університет внутрішніх справ. – Л., 2010. – 285 с.

¹⁷ Кузін О.А. Металознавство та термічна обробка металів: підручник / О.А. Кузін. – Львів: Афіша, 2002. – 304 с.

ВИСНОВКИ

Отже, цивільний обіг зброї в Україні потребує більш чіткого нормативно-правового регулювання із врахуванням сучасних тенденцій, зокрема таких, що пов'язані із поширенням зброї, яка властива до легкої переробки, незаконна переробка стартових пістолетів, збут, не лише вогнепальної зброї, а й переробленої сигнально-шумової у короткоствольну нарізну вогнепальну зброю, вчинення злочинів із використанням зброї.

З метою запобігання незаконній переробці зброї пропонується внести зміни до деяких нормативно-правових та підзаконних актів, зокрема викласти відповідну статтю кримінального закону в належній редакції з урахуванням судової практики та посилити кримінальну відповідальність за вчинення злочину, передбаченого ст. 263-1 КК України.

Крім того, доцільним вважається запровадження електронного обліку власників стартових пістолетів та носіїв ліцензії у дозвільній системі органів внутрішніх справ. Розробка та впровадження стратегій спрямованих на боротьбу з незаконним обігом зброї в тому числі вогнепальної зброї та незаконно перероблених стартових та/або сигнально-шумових пристроїв, цільове призначення яких, до злочинного втручання в конструкцію, відстріл холостих патронів.

АНОТАЦІЯ

У роботі висвітлюються результати кримінально-правового та кримінологічного досліджень питання незаконного переробки стартової або сигнально-шумової зброї з огляду на її конструктивні особливості. Проаналізовано нормативно-правову базу, яка на сьогоднішній день регулює питання обігу зброї. За результатами аналізу, зосереджено увагу на відсутності досконалої законодавчої бази, яка б здійснювала належне, чітке регулювання питання обігу зброї. Разом з цим, акцентовано на чинних законодавчих положеннях, розглянуто основні з них, які стосуються досліджуваної теми. Окрім цього, викладено вступні кримінологічні аспекти дослідження протиправної діяльності пов'язаної із переробкою стартової або сигнально-шумової зброї, зокрема наведено та проаналізовано статистичні дані оприлюднені Офісом Генерального прокурора України. В ході кримінологічного дослідження даної проблеми за практичну основу взято актуальну судову практику на основі якої виокремлено деякі детермінанти та особливості, які мають кримінологічне значення і в подальшому пропозиції щодо запобігання поширенню фактів незаконної переробки стартової або сигнально-шумової зброї. Водночас, з огляду на теоретичну та практичну площину проблеми запропоновано зміни до диспозиції та санкції статті 263-1 Кримінального кодексу України.

Література

1. *Цивільний обіг зброї в Україні. Правове регулювання, історія і перспективи, міжнародний досвід.* (Київ: Професіонал, 2022), 494.

2. Україна, Міністерство внутрішніх справ України. *Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів*, Наказ Міністерства внутрішніх справ України 622, ухвалено 21 серпня 1998, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>.

3. Україна, Верховний Суд України. *Про судову практику в справах про викрадення та інші незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами*, Постанова Верховного Суду України 3, ухвалено 26 квітня 2002, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text>.

4. Україна, Кабінет Міністрів України. *Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2022 році.* Урядовий портал. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik>
2018/zvit2022/Zvit_police_2022.pdf.

5. Україна, Генеральна прокуратура України, дата звернення 29 лютого 2024, https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=215627.

6. Україна, Генеральна прокуратура України, дата звернення 29 лютого 2024, https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=225262.

7. Україна, Генеральна прокуратура України, дата звернення 29 лютого 2024, https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=241804.

8. Вирок Сакаганського районного суду міста Кривого Рогу Дніпропетровської області від 09 квітня 2021 року у справі № 214/5778/18 по обвинуваченню у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 263 та ч. 1 ст. 263-1 КК України. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96149539>. (Дата звернення 12.03.2024).

9. Вирок Ковельського міськрайонного суду Волинської області від 18 вересня 2023 року у справі № 159/5337/22 по обвинуваченню у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 263, ч. 1 ст. 263-1 та ч. 2 ст. 263-1 КК України. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113512783>. (Дата звернення 12.03.2024).

10. Вирок Амур-Нижньодніпровського районного суду міста Дніпропетровська від 20 липня 2023 року у справі № 199/5667/23 по обвинуваченню у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 263, ч. 1 ст. 263-1 та ч. 2 ст. 263-1 КК України. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113512783>. (Дата звернення 12.03.2024).

11. М. М. Майстренко "Кримінологічна характеристика та попередження органами внутрішніх справ злочинів проти громадської безпеки, предметами яких є зброя, бойові припаси та вибухові речовини: дисертація" (ЛьвДУВС, 2010), <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2358>.

12. Кузін О.А. *Металознавство та термічна обробка металів*. (2002).

13. Ткаченко, П. І., & Ткаченко, А. О. (2022). Незаконна переробка стартових пістолетів: кримінально-правовий і криміналістичний аспекти. *Редакційна колегія*, 212.

Information about the authors:

Tkachenko Albina Oleksandrivna,

Teacher at the Department of Law,

Leading Specialist of the Educational and Methodical Department,

Dnipro Humanities University

35 A, Vasyl Slipak Str., Dnipro, 49000, Ukraine

Tkachenko Pavlo Ihorovych,

Postgraduate Student at the Department of Criminal Law

Dniproпетровsk State University of Internal Affairs

Ministry of Internal Affairs of Ukraine

26, Gagarin Avenue, Dnipro, 49000, Ukraine